

залізничні вагони. Через те, що шахта являє собою просторову систему, розвиток її в часі призводить об'єктивно до зниження резервів. Це можна простежити за кожним процесом. Припустимо, існуюча схема провітрювання дозволяє не лише забезпечити відповідно до існуючих вимог необхідний обсяг видобутку, але і містить деякий регламентований резерв. У міру відпрацювання запасів вугілля зростає довжина виробок і їх аеродинамічний опір. Для того, щоб подати в очисний вибій і інші виробки необхідну кількість повітря, вентилятор головного провітрювання повинен працювати з великим навантаженням, тобто використовувати резерви, які в нього є. Після того як ці резерви будуть вичерпані, зменшиться кількість повітря, що подається в шахту, або швидкість руху струменя, і процес провітрювання стає обмежувальним чинником. При аналізі можливих напрямків розвитку вугільних шахт особлива роль приділяється питанням надійності резервування для компенсації негативного впливу природної компоненти. Для будь-якої шахти регіону це означає визначення такої структури технологічної схеми, яка б гарантувала поставку на енергетичний ринок високоякісної готової вугільної продукції. Надійність - це комплексна властивість, вона характеризується низкою одиничних властивостей, таких як безвідмовність, ремонтпридатність, стійкість, режимна керованість, безпека та ін. Особливе місце в цій послідовності займає поняття виживання, оскільки є виключно системною властивістю для збиткового підприємства. Поняття живучості шахт зв'язується з можливістю істотного скорочення виробничого потенціалу під впливом особливої складності відпрацювання запасів і різкого скорочення бюджетного субсидування. При цьому розглядаються первинні непередбачувані порушення (аварії в лавах, відмова окремих елементів в мережі виробок тощо.), що описуються показниками на основі ретроспективних статистик. Слід визнати, по-перше, що резервування не розраховано на повну відмову системи під впливом слабких первинних порушень, по-друге, великомасштабні порушення є важко передбачуваними і не мають вираженого ймовірнісного характеру. Такими діями можуть бути активні зовнішні впливи у вигляді, наприклад, директивного закриття збиткових підприємств.

Отже, існування шахт за рахунок резервування можна визначити як властивість протистояти великомасштабним зовнішнім діям (непередбаченим або умисним), зберігаючи здатність функціонувати з допустимими показниками ефективності. Очевидно, що підвищення рівня існування вугільних підприємств досягається збільшенням витрат на додаткове резервування технологічних підсистем. Таким чином, стан резервів шахти, особливо по основних виробничих процесах, що безпосередньо задіяні в процесі вуглевидобутку, впливає на економічні результати роботи шахти, хоча останні залежать не лише від цього. У будь-якому разі надійність відпрацювання запасів шахт з досить тривалими термінами експлуатації може забезпечити доцільне використання внутрішніх резервів підприємств.

Література: 1. Поддержание мощности шахт и инвестиционные процессы в угольной промышленности Украины: монография / Г.Г. Пивняк, А.И. Амоша, Ю.П. Яценко и др. – К.: Наук. думка, 2004. – 312 с. 2. Залознова Ю.С. Економічні аспекти розвитку вугільних шахт як виробничих систем: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / Ю.С. Залознова. – Донецьк, 2005. – 19 с.

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Величко Л.А., АМУ, м. Київ, Україна

Соціальна функція сучасних держав у змістовному, інституціональному й методологічному аспекті не може проявлятися одноманітно внаслідок географічних (територія у всіх різна), етнокультурних (менталітет, традиції) й економічних розбіжностей, що, у свою чергу, з необхідністю визначає існування різних типів соціальних держав на сьогодні.

Ідея модифікації соціальної функції держави не є винятковою прерогативою сучасної України, це загальносвітова тенденція, обумовлена об'єктивними закономірностями. Останнім часом практично в усіх сучасних державах досить істотно проявляється тенденція скорочення бюджетних витрат на соціальні потреби, пенсійне забезпечення, що вимагає певного наукового

осмислення. Однак створюються механізми, які посилюють потенціал забезпеченості громадян, винаходяться нові механізми, що пропагують ідею недержавного пенсійного забезпечення.

Всі без винятку соціальні держави почали подібним чином модифікувати свою соціальну функцію ще в 80-90-х ХХ століття. Сьогодні й Україна йде новим шляхом розвитку соціальної функції, впроваджуючи та реалізуючи положення пенсійної реформи – важливого регулятора відносин між людиною та державою. Але вона (функція) за необхідності здійснюється в рамках об'єктивних сучасних умов. Соціальна функція держави, по суті, розширюючись, змінює методи своєї активності. Модель універсальної соціальної функції держави має наступні ознаки: а) забезпечення з боку публічно-владних структур гарантій оптимуму «гідного життя» у відповідності зі стандартами рівня життя в конкретній державі; б) активізація соціальної функції на етапі становлення особистості й на етапі її пенсійного віку; в) нормативне (законодавче) управління соціальною діяльністю й контроль за нею, здійснюваний як публічно-владними структурами, так і громадськими об'єднаннями громадян; г) субсидіарне фінансування соціальної діяльності: насамперед його здійснюють органи держави, але також, разом з ними, й недержавні пенсійні структури та приватні особи [2, с. 23].

Елементи структури соціальної функції держави можна визначити як основні напрямки або об'єкти соціальної функції. Це освіта, охорона здоров'я, культура, пенсійне забезпечення й т.п. На результат аналізу соціальної функції держави впливають наступні моменти: який із суб'єктів її здійснення є основним, а який відіграє субсидіарну роль; а також, яким є обсяг компетенції кожного суб'єкта її реалізації. Надання соціальної послуги в сфері культури, освітньої або медичної послуги здійснюється як приватними установами, так і органами місцевої, регіональної та центральної публічної влади. Розглядаючи вплив політичного режиму, форми територіального устрою й форми територіальної організації держави на динаміку й зміст соціальної функції держави, потрібно зазначити наступне. Тема обумовленості соціальної функції держави політичним режимом не була предметом фундаментального аналізу в рамках теорії держави та права, проте, цей аспект проблеми досліджувався у роботах деяких вчених [1; 2]. Якісні характеристики здійснення соціальної функції держави обумовлені наявністю того чи іншого політичного режиму. Соціал-демократичні режими (наприклад, у Швеції) припускають активне здійснення соціальної функції, що веде до значних витрат з державного бюджету. Ліберально-демократичні політичні режими припускають значний ступінь оптимізації витрат на соціальну сферу з державного бюджету (приклад – сучасна Великобританія).

Немає прямої залежності між соціальною функцією держави та формою правління й формою територіального устрою. Так, наприклад, Японія є монархією, соціальною державою, яку, з певною часткою умовності, можна віднести до корпоративного типу. Хоча в Японії несе основний тягар зі здійснення соціальної функції не стільки корпорація, скільки родина, що відрізняє Японію від, наприклад, Німеччини, якій властива республіканська форма правління, і яка також належить до корпоративного типу соціальної держави. Данія є унітарною державою, а Швейцарія – федеративною. Обидві ці країни належать до «зрілого» соціал-демократичного типу соціальної держави. На нашу думку, соціальна функція держави – це діяльність держави, спрямована на мінімізацію «відстані» у доступі населення до суспільних благ з метою забезпечення стабільності (самозбереження) соціуму. На підставі сказаного можна зробити попередній висновок, що визначальним критерієм ступеня розвиненості та якості соціальної функції є рівень розвитку конкретного державно-організованого суспільства.

Соціальна функція держави по відношенню до пенсійного страхування виступає в якості першоджерела, тобто реалізація державою своєї соціальної функції була поштовхом до створення та підтримання розвитку системи пенсійного страхування й як наслідок втілення людиною в життя права на цей вид пенсійного забезпечення. Соціальна функція сучасної держави включає цільові завдання, вирішення яких пов'язується із забезпеченням гідних умов існування для всіх членів соціуму і, разом з тим, створення рівних і справедливих можливостей для розвитку кожної конкретної особи. Зміст соціальної функції сучасної держави може полягати у діяльності, направленої на:

– забезпечення формально рівних стартових можливостей у прагненні до отримання соціальних благ для всіх представників суспільства;

– забезпечення і захист за допомогою державних гарантій «мінімуму людської гідності» для представників соціально незахищених верств населення;

– спільність стабілізаційної і стимулюючої ролі держави в соціальній сфері.

Соціальна держава виступає як гарант соціальної стабільності та здійснює діяльність, спрямовану на забезпечення стабільності у сфері соціального забезпечення і недопущення погіршення соціального становища громадян (перш за все, це стосується представників соціально незахищених верств населення).

Держава виконує свої функції у властивих їй формах та із застосуванням відповідних методів. У правовій літературі під формами здійснення функцій держави розуміються, по-перше, діяльність основних ланок механізму держави, по-друге, однорідна за своїми зовнішніми ознаками діяльність органів держави, за допомогою якої реалізуються її функції. Розрізняються правові й не правові форми реалізації функцій держави. Таким чином, наукове й $\square$ ержав із $\square$ значення розглянутих вище класифікацій полягає в тому, що вони сприяють вивченню й удосконалюванню поділу праці між окремими ланками механізму $\square$ ержав із виконання її функцій та тісно співвідносяться з принципом поділу влади.

Діяльність держави широка та різноманітна. Для того, щоб охопити, охарактеризувати її в цілому, потрібний високий рівень наукової абстракції та відповідні йому поняття. Вони дозволяють побачити, що з моменту виникнення і до теперішнього часу завдання держави не залишаються незмінними. Одні здійснюються до кінця, на зміну їм приходять інші, більш складні.

Література: 1. Барсанцов І.В. Управління процесом формування і функціонування Пенсійного фонду України в умовах ринкових перетворень / І.В. Барсанцов // Вісник Пенсійного фонду України. – 2010. – №9. – С.34. 2. Федотов Д. Пенсионное обеспечение и социальная стабильность / Д. Федотов // Человек и труд. – 2009. – № 12. – С. 23.

СИСТЕМА ФОРМИРОВАНИЯ МОНИТОРИНГА ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАТРАТ

Веретельная Л.М., ДонНТУ, г. Донецк, Украина

Процесс разгосударствления государственных угледобывающих предприятий формирует новые, более жесткие и высокие требования к их работе и финансовому состоянию [1]. Инвесторы ожидают от шахт возможности существенного повышения уровня добычи и более эффективного расходования трудовых, материальных и денежных ресурсов. Привлекательность угольного предприятия в значительной степени зависит от того, насколько планомерно и рационально предприятие управляет себестоимостью добычи угля.

Возможность устранения или прогнозирования воздействий многих негативных внутренних и внешних факторов появляется благодаря рационально-организованному учету, анализу и контролю затрат на производство, так как производственные затраты занимают основное место в себестоимости угольной продукции, концентрируя в себе результаты всей основной деятельности шахты. Значительный вклад в разработку теории и методологии управления производственными затратами по основным процессам угледобычи внесли отечественные и зарубежные ученые: Ю.С. Лир, А.И. Амоша, В.И. Салли, Ф.И. Евдокимов, В.А. Кучер и др [2,3]. Однако несмотря на большое количество работ по данной проблематике, до сих пор остались не разработанными подходы к анализу и контролю производственных затрат.

Исследовать подходы к формированию системы мониторинга производственных затрат по процессам угледобычи (на примере шахты «Северная» ГП «Макеевуголь»).

Изложение основного материала исследования. В научной литературе термин «Мониторинг» (перев. с англ. «monitoring» - контроль) трактуется как систематическое отслеживание динамики затрат и факторов, которые на них влияют.

Организация мониторинга производственных затрат преследует следующие основные цели: - оперативное и своевременное определение показателей, которые предоставят наиболее